

Statrådets publikationsserie 35 | 2018

Social- och hälsovårdsministeriets framtidsöversikt

ETT KOHERENT SAMHÄLLE OCH HÅLLBAR VÄLFÄRD

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Statrådets publikationsserie 35/2018

Ett koherent samhälle och hållbar välfärd

Social- och hälsovårdsministeriets framtidsöversikt

Social- och hälsovårdsministeriet

ISBN: 978-952-287-682-9 (PDF)

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2018

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådet	November 2018	
Författare	Social- och hälsvårdsministeriet		
Publikationens titel	Ett samhälle med sammanhållning och hållbar välfärd Social- och hälsvårdsministeriets framtidsöversikt		
Publikationsseriens namn och nummer	Statrådets publikationsserie 35/2018		
ISBN PDF	978-952-287-682-9	ISSN PDF	2489-8019
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-682-9		
Sidantal	17	Språk	finska
Nyckelord	social trygghet, välfärd, hälsa, sysselsättning, ojämlikhet, funktionsförmåga, framtidsöversikt, framtid		
Referat	<p>Social- och hälsvårdspolitiken påverkas av befolkningsstrukturen, globaliseringen, omvälvningar i arbetslivet, den teknologiska utvecklingen och av engagerade individer. För att vi ska vara beredda på kommande förändringar krävs det att regering finner förvaltningsövergripande lösningar för en reform av den sociala tryggheten, för genomförandet av social- och hälsvårdsreformen och för främjandet av välfärd, hälsa och sysselsättning. Dessa lösningar ska tillsammans förbättra jämlikheten, likabehandlingen, funktions- och arbetsförmågan samt utkomsten under livets olika skeden.</p> <p>Den sociala tryggheten är samhällets löfte till individen om att hens välfärd är säkrad. Det ska vara möjligt för var och en som är bosatt i Finland att få stöd i olika livssituationer. I den sociala tryggheten ingår förutom olika stöd och socialförsäkringar också skatter, klientavgifter och service. Den förnyade sociala tryggheten ska balansera förmåner och service, uppmuntra till aktivitet och stärka kompetensen. Rätt form av inriktat stöd föder en känsla av rättvisa och trygghet, välfärd och en vilja att delta i samhället. Genom en omfattande förvaltningsövergripande reform minskar vi stegvis mängden författningar, byråkrati och flitfallor.</p> <p>Efter strukturreformen behöver social- och hälsvården nya riktlinjer för innehållet och finansieringen. Den blir mer kundorienterad och smidig när lagarnas innehåll, finansieringen och styrningen omarbetas. Vi strävar efter att göra finansieringen transparent och effektiv genom att förtydliga finansieringskanalerna. En flerdimensionell helhet av styrning och tillsyn stöder landskapens och samarbetsområdenas utvecklingsarbete. En bred kunskapsbas stöder ledningen så att den kan främja systemets effektivitet och genomslagskraft.</p> <p>Nya verktyg för förebyggande verksamhet stöder människors livskvalitet, delaktighet, jämlikhet och sociala nätverk. Rätt arbetsredskap och information hjälper anställda och beslutsfattare att lösa problem. Artificiell intelligens, individualiserad medicin, sociala innovationer och ansvarsfull användning av social- och hälsvårdsdata möjliggör nya former av service och bättre tillgänglighet. Att främja välfärd, hälsa och sysselsättning är en lönsam investering för framtiden. På detta sätt förblir Finland en föregångare inom hållbar tillväxt på social- och hälsvårdsområdet.</p>		
Förläggare	Social- och hälsvårdsministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvosto		Marraskuu 2018
Tekijät	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Julkaisun nimi	Eheä yhteiskunta ja kestävä hyvinvointi Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston julkaisusarja 35/2018		
ISBN PDF	978-952-287-682-9	ISSN PDF	2489-8019
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-682-9		
Sivumäärä	17	Kieli	suomi
Asiasanat	sosiaaliturva, hyvinvointi, terveys, työllisyys, eriarvoisuus, toimintakyky, tulevaisuus, tulevaisuuskatsaus		
Tiivistelmä	<p>Sosiaali- ja terveyspolitiikkaan vaikuttavat väestörakenne, globalisaatio, työn murros, teknologinen kehitys ja osallistuva yksilö. Muutoksiin vastaaminen edellyttää seuraavalta hallitukselta poikkihallinnollisia ratkaisuja sosiaaliturvan uudistamiseen, sote-uudistuksen toimeenpanoon sekä hyvinvoinnin, terveyden ja työllisyyden edistämiseen. Yhdessä nämä ratkaisut edistävät tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, toiminta- ja työkykyä sekä turvaavat toimeentuloa elämänkaaren eri vaiheissa.</p> <p>Sosiaaliturva on yhteiskunnan lupaus yksilön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kaikilla Suomessa asuvilla on mahdollisuus saada tukea eri elämäntilanteissa. Turvaan kuuluvat tukien, sosiaalivakuutusten, verojen ja asiakasmaksujen lisäksi laaja kirjo palveluja. Uudistuva sosiaaliturva sovittaa yhteen etuudet ja palvelut, kannustaa toimeliaisuuteen ja vahvistaa osaamista. Oikeanlainen ja kohdennettu tuki synnyttää oikeudenmukaisuuden ja turvan tunnetta, hyvinvointia sekä halua osallistua yhteiskuntaan. Poikkihallinnollisessa kokonaisuudistuksessa vähennetään säästöjä, byrokratiaa ja kannustinloukkuja etenemällä vaiheittain.</p> <p>Sosiaali- ja terveydenhuolto tarvitsee rakenneuudistuksen jälkeen sisältö- ja rahoituslinjauksia. Asiakaslähtöisyys ja ketteryys lisääntyvät, kun lakien sisältöjä, rahoitusta ja ohjausta uudistetaan. Rahoituksen läpinäkyvyyttä ja vaikuttavuutta tavoitellaan selkeyttämällä rahoituskanavia. Ohjauksen ja valvonnan moniulotteinen kokonaisuus tukee maakuntien ja yhteistyöalueiden kehittämistyötä. Laaja tietopohja edistää järjestelmän tehokkuuden ja vaikuttavuuden johtamista.</p> <p>Uudet ennaltaehkäisyn työkalut tukevat yksilön elämänlaatua, osallisuutta, tasa-arvoa ja sosiaalisia verkostoja. Työkalut ja tieto auttavat ammattilaisia ja päättäjiä ratkaisemaan ongelmia. Tekoäly, täsmälääketiede, sosiaaliset innovaatiot ja sote-tietojen vastuullinen käyttö mahdollistavat uudenlaiset palvelut ja niiden saatavuuden. Hyvinvoinnin, terveyden ja työllisyyden edistäminen on kannattava investointi tulevaisuuteen. Investointien avulla Suomi pysyy sosiaali- ja terveysalan kestävä kasvun mallimaana.</p>		
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Finnish Government		November 2018
Authors	Ministry of Social Affairs and Health		
Title of publication	Societal integration and sustainable wellbeing Futures Review of the Ministry of Social Affairs and Health		
Series and publication number	Finnish government publication series 35/2018		
ISBN PDF	978-952-287-682-9	ISSN (PDF)	2489-8019
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-682-9		
Pages	17	Language	Finnish
Keywords	social security, wellbeing, health, employment, inequality, functioning, futures review, future		
<p>Abstract</p> <p>The evolving population structure, globalisation, the transformation of work, technological developments and involved individuals all influence social and healthcare policy. To tackle these changes, the next government will need to seek inter-administrative solutions for the social security reform, implementation of the health and social services reform, as well as the promotion of wellbeing, health and employment. Together, these solutions will enhance equality, parity, as well as people's livelihoods and ability to work and function at different stages of life.</p> <p>Social security is society's commitment to ensure everyone's wellbeing. Finnish residents have the opportunity to gain societal support in different life situations. Support not only includes benefits, social insurance and taxes, but also a wide range of services. The social security reform will integrate benefits and services in a way that encourages being active and building knowledge. Appropriate and targeted support creates a sense of fairness, security and wellbeing as well as a desire to participate in society. The largescale reform will gradually simplify legislation, bureaucracy and welfare traps.</p> <p>Health and social services are undergoing a structural reform, but also require transformation of content and financing. Customer-orientation and agility will increase as the content of legislation, financing and national guidance are revised. The financing system should be simplified in order to improve transparency and effectiveness. Multidimensional guidance and supervision at national level will support developments at regional level. A broad health and social care database will help improve system efficiency and effectiveness.</p> <p>New tools for prevention and promotion will support individuals' quality of life, participation, equality and social networks. Often they are more cost-effective than previous tools and reduce the need for corrective measures. New tools and information will help professionals and decision-makers solve problems. Artificial intelligence, personalized medicine, social innovations as well as the responsible use of social and health care data will create new services and improve access to services. The promotion of wellbeing, health and employment is a worthwhile investment into the future. These investments help Finland remain a model country for the sustainable growth of the health and social care sector.</p>			
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Innehåll

TILL LÄSAREN	9
1 Förändringsfaktorer	10
1.1 Förändringarna i befolkningsstrukturen och globaliseringen.....	10
1.2 Omvälvningarna i arbetslivet och den tekniska utvecklingen.....	11
1.3 Delaktiga individer	11
2 Den sociala tryggheten ska uppmuntra till aktivitet och lärande	12
3 Social- och hälsovårdsreformen genomförs på ett kundorienterat och smidigt sätt	14
4 Finland är ett modelland för välfärd, hälsa och sysselsättning	16

TILL LÄSAREN

Målet med framtidsöversikterna är att erbjuda bedömningar av tillståndet i samhället och av frågor som kräver politiskt beslutsfattande. Bedömningarna kan utnyttjas i samhällsdebatten och som underlag för regeringsförhandlingarna. Framtidsöversikterna bereds som ett tjänsteuppdrag vid ministerierna.

Under de kommande regeringsperioderna påverkas Finlands och finländarnas plats i världen av det allt intensivare ömsesidiga globala beroendet. Stora världsomfattande megatrender och den regionala utvecklingen inverkar förutom på Finlands internationella ställning även på finländarnas välfärd, jämlikhet och säkerhet. Den tekniska utvecklingen, kompetensförändringarna och förändringarna i arbetslivet utformar samhället och medför en risk för ojämlikhet. Klimatförändringen, digitaliseringen, informationspåverkan och demokratins funktionsförmåga medför ett korstryck på de rådande värderingarna i samhället. Världen på 2030-talet bygger på nätverk men är samtidigt splittrad, och mångfalden i vårt samhälle är ännu större än i dag. Ett framgångsrikt Finland bedriver en politik som bygger både på påverkan och på anpassningen till dessa frågor.

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM) vill bygga ett samhälle med sammanhållning och hållbar välfärd. Det innebär att befolkningens hälsa och välbefinnande vilar på en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar grund. Finansieringen av välfärden är i sin ordning, säkerheten är garanterad och människornas delaktighet främjas. SHM:s flera århundraden långa arbete till förmån för människornas vardag och välfärdssamhälle får inte hållas avskilt från de övriga sektorerna. SHM bär också ansvar för utmaningarna i fråga om jämställdheten mellan män och kvinnor i statsrådet. En hållbar framtid skapas genom beslut som bygger på en förvaltningsövergripande process. Denna typ av beslutsfattande utvecklar samhället och tjänsterna bättre än beslut som fattas inom enskilda sektorer.

Juni 2018

Päivi Sillanaukee
Social- och hälsovårdsministeriets kanslichef

Mer information finns på adressen <https://vnk.fi/sv/framtidsoversikterna> ja <http://stm.fi>

1 Förändringsfaktorer

Social- och hälsovårdspolitiken påverkas i framtiden i synnerhet av förändringarna i befolkningsstrukturen, globaliseringen, omvälvningarna i arbetslivet, den tekniska utvecklingen och delaktiga individer. Förändringarna skapar förutsättningar för stabilitet i samhället, hållbar tillväxt och minskad ojämlikhet.

Statsrådets gemensamma framtidsarbete pejar Finlands framtid fram till 2030-talet. Syftet är inte att förutspå vad som kommer att ske i framtiden utan att hjälpa Finland att förbereda sig på olika förändringar och överväga vilka beslut som behöver fattas. Framtidsöversikten tar fasta på aktuella förändringsbehov, men de nuvarande systemen och modellerna innehåller också många bra delar som bör bevaras.

Många fenomen och förändringar påverkar hela samhället och därmed flera förvaltningsområden. Lösningarna förutsätter ett allt tätare samarbete och ett enhetligt statsråd. Hösten 2017 färdigställdes i samarbete mellan alla ministerier ett antal kort över förändringsfaktorer, som presenterar olika förändringar och osäkerhetsfaktorer i den framtida omvärlden. Både SHM:s och de övriga ministeriernas framtidsöversikter grundar sig på dessa kort över förändringsfaktorer, men varje ministerium sammanställer ändå sin översikt självständigt.

1.1 Förändringarna i befolkningsstrukturen och globaliseringen

Finlands befolkningsstruktur förändras i takt med att befolkningen åldras, nativiteten sjunker och migrationen blir brokigare. I framtiden är befolkningstillväxten i Finland till stor del beroende av invandringen, och urbaniseringen förändrar befolkningsstrukturen geografiskt. Om inte målmedvetna åtgärder vidtas finns det en risk för att ojämlikheten mellan socioekonomiska grupper, könen och geografiska områden samt marginaliseringen ökar. Samtidigt leder klimatförändringen, gränsöverskridande hälsorisker, extrema väderfenomen och naturkatastrofer som orsakas av dessa till en större samhällslig osäkerhet. Befolkningens välbefinnande är till stor del beroende av hur väl vi lyckas upprätthålla och förbättra funktions- och arbetsförmågan bland äldre. Detta förutsätter många nya lösningar som stödjer människors välbefinnande, boende och aktivitet. Utvecklingstrenderna i fråga om befolkningsstrukturen och globaliseringen sätter välfärdsstatens finansiering, den fungerande demokratin, tryggheten och välbefinnandet på prov.

1.2 Omvälvningarna i arbetslivet och den tekniska utvecklingen

Näringslivets globala strukturomvandling förändrar verksamhetsmodellerna i välfärds-samhället. Arbetets form, innehåll, betydelse, arbetsfördelning och förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare förändras, och denna förändring pågår över generationer. I framtiden försörjer sig allt fler genom att arbeta med projekt, ha parallella arbetsförhållanden och vara självsysselsatta. Övergången mellan arbetena är fragmentarisk och det kan tidvis förekomma perioder av arbetslöshet. Omvälvningarna i arbetslivet inverkar också på hur människorna kan kombinera arbete och privatliv, bland annat planerna på att bilda familj. Omvälvningarna i arbetslivet är också kopplade till den tekniska utvecklingen, som inverkar på kontakten mellan produktionsorganisationerna och konsumenterna samt sätten att arbeta. Information produceras i allt snabbare takt och i allt större mängder, vilket i arbetslivet kräver analytiskt tänkande, problemlösningsförmåga, kreativitet, mångsidiga interaktionsfärdigheter, socialt kapital samt högklassig och mångprofessionell kompetens.

1.3 Delaktiga individer

Människans välbefinnande påverkas av erfarenheter av delaktighet, betydelse och grupp-tillhörighet. Många söker allt aktivare olika sätt att delta och påverka, vilket möjliggörs bl.a. genom flera elektroniska tjänster. Varje människa är en resurs, och genom att sörja för vars och ens funktions- och arbetsförmåga samt delaktighet kan man garantera ett hållbart och stabilt samhälle. Åtgärder som riktas till hela befolkningen ska ge var och en jämlika möjligheter att delta i samhället. I särskilda fall kan kunskapsbaserad, positiv specialbehandling krävas för att människor i utsatt ställning inte ska marginaliseras. En balanse-rad samhällsutveckling grundar sig på att man i beslutsfattandet beaktar människors olika grundförutsättningar och tillämpar moderna tillvägagångssätt. Till exempel artificiell intelligens, precisionsmedicin och sociala innovationer kan revolutionera våra tillvägagångs-sätt på samma sätt som antibiotika eller bilddiagnostikmetoder på sin tid. Nya verksam-hetssätt gör det möjligt att allt bättre identifiera människors behov, och de effektiviserar diagnostiken, valet av service, läkemedelsutvecklingen och egenvården.

2 Den sociala tryggheten ska uppmuntra till aktivitet och lärande

Ett framgångsrikt samhälle bygger på en kunnig, aktiv befolkning som mår bra och har god funktions- och arbetsförmåga. Det skapar förutsättningar för ett stabilt samhälle, ekonomisk produktivitet och social integritet. Den sociala tryggheten måste utvecklas för att den ska uppmuntra till arbete, livslångt lärande och övrig aktivitet. Ett riktat stöd av rätt typ ökar individens delaktighet, trygghetskänsla, tillfredsställelse och välbefinnande. Omvälvningarna i arbetslivet och den föränderliga befolkningsstrukturen kräver en reform, och den måste inledas nu.

Den sociala tryggheten förtydligas ur individens synvinkel

Den sociala tryggheten är samhällets löfte att garantera individernas välfärd i svåra livssituationer eller andra situationer där de behöver stöd. Systemet innefattar tjänster och förmåner inom olika förvaltningsområden, såsom sysselsättningsfrämjande tjänster, pensioner och barnbidrag. Enligt den s.k. universalprincipen är den sociala tryggheten avsedd för alla som behöver den i olika livssituationer oavsett deras socioekonomiska ställning. För tillfället är livssituationerna kategoriserade enligt olika behov och risker såsom ålderdom, sjukdom, funktionsnedsättning, arbetslöshet, marginalisering, föräldraskap, boende och fattigdom. En totalreform genomförs för att förtydliga den sociala tryggheten ur individens synvinkel. Man kommer att förenkla behovsprövningen och utnyttja till exempel det nationella inkomstregistret och artificiell intelligens i syfte att samordna tjänsterna och utkomstskyddet för arbetslösa.

Från ett orsaksbaserat system mot ett mer lösningsorienterat system

Ett orsaksbaserat system med sociala förmåner, som innebär att den sociala tryggheten fokuseras på dem som behöver den, främjar samhällets ekonomiska hållbarhet. Denna princip måste utvecklas i en mer lösningsorienterad riktning. Ett lösningsorienterat system för social trygghet kan innebära till exempel att systemet hjälper människor i svåra livssituationer att hitta lösningar, dvs. sömlösa, samlade tjänster och förmåner. Människans behov blir förstådda, men den byråkrati som är förknippad med den nuvarande behovsprövningen är inte längre någon flaskhals.

Från ett system som bygger på motprestationer mot ett mer sporrande system

Systemet med sociala förmåner som är beroende av motprestationer upplevs vara rättvist i Finland, men även det måste utvecklas. För att man ska kunna kräva motprestationer måste de människor som omfattas av den sociala tryggheten få tillräckligt mycket stöd. Det gäller att säkerställa att det finns tillräckligt med resurser i socialarbetet och i de tjänster inom olika för-

valtningsområden som främjar människornas välbefinnande, sysselsättning, kunnande, funktionsförmåga och arbetsförmåga. Systemet med sociala förmåner som är beroende av motprestationer ses över med tydligare fokus på människornas individuella situationer och faktiska möjligheter att agera på det sätt som systemet förutsätter. Man övergår från ett påföljdsbaserat tillvägagångssätt till en sporrande modell som betonar individens egen aktivitet.

Fler samlade tjänster och förmåner med större betoning på flexibilitet

I centrum av reformen av den sociala tryggheten står individerna. De förmåner och tjänster som dessa behöver ska samordnas till en enhetlig och proaktiv helhet. Människorna i Finland är allt mer olika, vilket innebär att det också måste finnas många olika tjänster och förmåner. Tjänsterna tryggar och identifierar bättre än tidigare människornas individuella behov. I framtiden är förmånerna flexibla, sporrande och tryggande i varje arbets-, boende- och livssituation. Socialarbetet och vid behov arbetskraftstjänsterna bygger starka nätverk som kopplar samman olika aktörer. Var och en deltar i planeringen, genomförandet och bedömningen av sina samlade tjänster och förmåner. Detta gäller även barn, personer med funktionsnedsättning, långtidssjuka och pensionärer, som deltar enligt egen förmåga och med hjälp av sina närstående. Trygghetens tillräcklighet bedöms regelbundet som en helhet, inte ur perspektivet för en enskild förmån.

I reformen av den sociala tryggheten måste tjänsterna och förmånerna samordnas. Det räcker inte med att bara ändra enskilda stöd.

Internationellt samarbete utnyttjas

I vår ömsesidigt beroende värld kräver en del problem internationella lösningar. Finland arbetar aktivt för social integritet, rättvisa och trygghet i det globala samarbetet. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter garanterar människorna lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och social integration. Det finska systemet med bosättningsbaserad social trygghet och utvecklingen av det skapar påverkansmöjligheter i Europa och även i andra delar av världen.

En förvaltningsövergripande plan för fortskridandet av reformen av den sociala tryggheten sammanställs utifrån regeringsprogrammet. Totalreformen framskrider stegvis mot ett minskat antal författningar, mindre byråkrati och färre flitfällor. Planen kan innefatta exempelvis ett omfattande basskydd som kombinerar olika tjänster och förmåner, en familjeledighetsreform, service- och förmånsrådgivning som bygger på principen om samservice och som är sammanlänkad med socialarbetet, service- och förmånsförslag av samma typ som skatteförslaget (som bygger på artificiell intelligens och inkomstregistret) samt semester-, arbetshälsa- och arbetstidsbanker.

3 Social- och hälsovårdsreformen genomförs på ett kundorienterat och smidigt sätt

Till målsättningarna för social- och hälsovårdsreformen hör att skapa ett jämlikt och kundorienterat system samt stävja kostnadsökningen. Dessa målsättningar kan endast nås genom ett kundorienterat genomförande, och nödvändiga resurser reserveras för detta. På så sätt skapas förutsättningar för jämlikhet och hållbara offentliga finanser i en omvärld som förändras i snabb takt.

Tjänsterna utvecklas på ett kundorienterat och smidigt sätt

Ambitionen i reformen av social- och hälsovården har varit att skapa ett mer kundorienterat system. I nuläget innebär ett kundorienterat system bland annat att man sörjer för patient- och klientsäkerheten samt tjänsternas kvalitet. I framtiden ska det innebära att alla genuint kan delta i och påverka sina egna social- och hälsovårdstjänster. Kunderna är utvecklare och bedömare av tjänster samt aktörer. Nya servicelösningar väljs med tanke på kunden – inte tekniken. De samlade social- och hälsovårdstjänsterna bedöms utifrån kundens verkliga behov och önskemål.

Finansieringen förtydligas

Finansieringen av social- och hälsovården förtydligas för att öka finansieringens transparens och verkningsfullhet. Systemet kan förtydligas genom att man ändrar finansieringskällorna, administreringen av penningflöden, hur penningflödena strömmar, fastställandet av finansieringsobjekt samt ersättningsgrunderna. De lämpligaste metoderna väljs efter att man bedömt deras effektivitet och verkningsfullhet. Tills vidare har man till exempel övervägt att förenkla finansieringen av läkemedel och rehabilitering, förtydliga kundavgifterna, sammanslå avgiftstaken samt närmare definiera hur företagshälsovården ska finansieras. Vissa ändringar kommer också att ske i beskattningen. De skatteändringar som följer av landskapsreformen bidrar till att förtydliga penningflödena inom social- och hälsovården. De framtida arbetsätten måste utöka skattebasen för att samhällets hållbarhet ska kunna tryggas.

Styrningen och tillsynen utvecklas som en flerdimensionell helhet

Styrsystemet blir mer mångformigt i och med vård- och landskapsreformen, eftersom antalet styrmedel och aktörer som styr systemet ökar. Landskapen och samarbetsområdena är nya

samarbetspartner som bär det huvudsakliga ansvaret för att ordna och utveckla social- och hälsovården. Delaktiga individer skapar öppna nätverk vid sidan av det officiella styrsystemet. Till de viktigaste sätten att styra de nya samarbetspartnerna samt stödja en positiv revidering av arbetssätten och fenomenbaserade framtida lösningar är interaktionsstyrning. Denna styrmetod måste utvecklas genom förvaltningsövergripande samarbete så att styrningen blir en enhetlig helhet som eftersträvar samma mål.

Författningarna ska bli mer möjliggörande

Många lagar som hör till SHM:s ansvarsområde måste uppdateras i och med social- och hälsovårdsreformen. De mest betydande uppdateringarna gäller social- och hälsovårdstjänsterna, mentalvården och missbrukarvården, informationshanteringen samt social- och hälsovårdspersonalens kompetens. Kunderna, serviceproducenterna och anordnarna inkluderas i utvecklingen av lagarnas innehåll och bedömningen av deras konsekvenser för människorna. I beredningen av lagstiftningen övervägs det noggrant när författningar är nödvändiga och när interaktionsstyrning är mer effektivt. För att säkerställa ett smidigt system strävar man efter att utarbeta mer möjliggörande författningar.

Kunskapsbaserad ledning förbättrar tjänsternas verkningsfullhet och hållbarheten i Finlands ekonomi .

Större verkningsfullhet genom kunskapsbaserad ledning

För att målen med social- och hälsovårdsreformen ska nås måste den kunskapsbaserade ledningen utvecklas. Verkningsfullheten och kostnadseffektiviteten förbättras när man löser problem genom förfaranden som bygger på evidens och bästa tillgängliga kunskap. Det gäller att kunna kombinera kunskapen inom olika förvaltningsområden för att hitta orsaken till olika fenomen och problem. Kunskapsproduktionen inom SHM:s förvaltningsområde kräver en omfattande reform av innehållen, strukturerna och verksamhetsmodellerna. Ett väl genomfört förnyat kunskapsunderlag stöder förutom styrsystemet och den regionala utvecklingen även människornas delaktighet och aktivitet.

Största delen av resurserna inom SHM:s förvaltningsområde är under följande regeringsperiod bundna till verkställandet av social- och hälsovårdsreformen, till exempel när det gäller att inleda styrningen och THL:s utvärderingsverksamhet, förtydliga finansieringen samt på ett ansvarsfullt sätt ta i bruk databaser inom social- och hälsovårdssektorn. Med tanke på resurserna tillräcklighet samt lagberedningens kvalitet och kundorienterade fokus gäller det att schemalägga och ställa de stora författningsprojekten och de övriga åtgärderna i prioritetsordning inför de kommande tio åren.

4 Finland är ett modelland för välfärd, hälsa och sysselsättning

Den tekniska utvecklingen i kombination med delaktiga individer möjliggör nya sätt att främja befolkningens välfärd, hälsa och sysselsättning. Finland måste delta i diskussionen kring regleringen av tekniken på de internationella arenorna. Det krävs snabba åtgärder för att Finland ska bibehålla sin position som modelland för främjande av välfärd, hälsa och sysselsättning samt hållbar tillväxt inom välfärdssektorn.

Delaktighet främjas

Jämställdhet och jämlikhet är rättigheter som tryggas i grundlagen, och det är viktigt att dessa tillgodoses. För att Finland ska lyckas förebygga ojämlikhet och ingripa i situationer av utsatthet krävs ett långsiktigt samarbete mellan alla förvaltningsområden och ett starkt samarbete mellan näringslivet och det civila samhället. Ansvaret för befolkningens hälsa hör till alla delområden i samhället, eftersom till exempel beskattningen, avgöranden som gäller handeln samt miljö- och levnadsförhållandena skapar förutsättningar för människornas val och delaktighet. Möjligheten för alla människor att vara delaktiga på lika grunder stöds också av de digitala gemenskaperna, den tredje och fjärde sektorns verksamhet samt en välfungerande närdemokrati. Principen om icke-diskriminering måste stärkas för att människorna ska ha verkliga möjligheter att vara delaktiga. Särskild vikt bör fästas vid de unga, familjerna, personer med partiell arbetsförmåga, de arbetslösa, de äldre och dem som flyttat till en ny ort.

Individernas förändringsflexibilitet stärks

Individernas förmåga att klara sig både psykiskt och ekonomiskt sett framhävs i dagens osäkra värld. Deras mentala förändringsflexibilitet stärks genom livslångt lärande, psykiskt välbefinnande, socialt kapital samt ett rättidigt och tillräckligt skyddsnät. En beredskap inför fysiska, sociala och ekonomiska hot kan byggas upp genom ett förtroende för samhällets funktion, säkerhet samt sysselsättnings- och utbildningsutsikter. Man kan påverka den arbetande befolkningens självkänsla, välfärd och förändringsflexibilitet genom gott ledarskap, företagshälsovård, sunda arbetsgemenskaper och arbetarskydd.

Tillgången och tillgängligheten förbättras genom teknik

En öppen, tillgänglig och lättförståelig teknik förbättrar den jämlika tillgången till tjänster. Till exempel i glesbygder kan specialarbetare vara tillgängliga via en nätförbindelse när lättanvända digitala lösningar skaffas till social- och hälsovårdscentralerna. Regleringen ska erbjuda ansvarsfulla ramar för utvecklingen av nyttiga, pålitliga och trygga lösningar. Förtroendet för digitala tjänster utökas ge-

nom en aktiv samhällelig diskussion om dataskydd, digital marginalisering, självbestämmanderätt och etik. De digitala lösningarna ersätter inte en personlig kontakt, utan tillgången och tillgängligheten måste garanteras via alla servicekanaler. I sådana livssituationer där de egna resurserna är som svagast behövs det också mycket annat än digitala lösningar.

Effektiviteten förbättras

Digitaliseringen och serviceinnovationerna ökar social- och hälsovårdens effektivitet på många sätt. Nya verktyg, såsom precisionsmedicin och digital egenvård, hjälper individen att hjälpa sig själv och samhällena att hjälpa sina medlemmar. På så sätt kan man på ett kostnadseffektivare sätt stödja livskvaliteten, delaktigheten och de sociala nätverken. Inom förvaltningen möjliggör olika tekniska lösningar och en sekundär användning av social- och hälsovårdsuppgifter till exempel insamling och distribution av information samt en bedömning av kundens servicebehov. På så sätt frigörs resurser för sådana uppgifter som kräver personlig handledning och rådgivning. De som inte behöver stöd kan ges mer ansvar, varvid den yrkesutbildade personalen får mer tid för att hjälpa dem som behöver stöd. Därmed blir både personalen och kunderna nöjda. De nya verktygen minskar ofta behovet av dyra korrigerande åtgärder, vilket innebär att kostnadseffektiviteten ökar ännu mer. En beslutsprocess som bygger på välfärdsekonomi stöder investeringar i välfärd och leder till kostnadsbesparingar.

Genom att investera i människornas välfärd, hälsa och sysselsättning investerar vi Finlands framtid.

Innovationssystemet skapar möjligheter till tillväxt

Innovationsekosystemet inom social- och hälsovårdssektorn är ett öppet nätverk som inte bygger på hierarki, utan på förtroende och frivillig interaktion. Ekosystemet omfattar forsknings-, utvecklings- och innovationsaktörer, såsom utbildnings- och forskningsanstalter, kunder samt aktörer inom den offentliga förvaltningen, den privata sektorn och den tredje sektorn. Genom samarbete mellan dessa aktörer effektiviseras processerna samtidigt som det kliniska kunnandet utvecklas, klient- och patientsäkerheten förbättras samt nya sociala innovationer och vårdinnovationer införs. Ekosystemet främjar människornas välfärd, skapar fler arbetsmöjligheter och internationella investeringar samt ökar exporten. Det hjälper Finland att utnyttja möjligheterna med den ekonomiska tillväxt som välfärdssektorn ger.

För att bibehålla sin position som modelland måste Finland göra investeringar och producera författningar som främjar en ansvarsfull, snabb och hållbar utveckling. Regeringen kan satsa till exempel på tvärdministrativt jämlikhetsarbete, livslångt lärande och mental hälsa, lågtröskelverksamhet som ordnas av organisationer, tillgänglig teknik och artificiell intelligens inom social- och hälsovården.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi
ISBN: 978-952-287-596-9 PDF
ISSN: 2489-8019 PDF